

Вищезазначені пропозиції сприятимуть покращенню якості проведення фінансового моніторингу навчально-дослідних господарств бюджетних установ аграрної сфери а також ефективності їх діяльності.

1. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства [Текст] : навчальний посібник / М. Я. Коробов. – К. : Знання, 2000. – 378 с.
2. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
3. Кануннікова В. М. Сутність фінансово-економічного моніторингу діяльності підприємства / В. М. Кануннікова, Т. В. Полозова, О. М. Воскобойник // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 37. – С. 194–197.
4. Халіна В. М. Концепція фінансово-економічного моніторингу підприємства / В. М. Халіна // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. – № 42. – С. 331–334.
5. Сидоренко-Мельник Г. М. Організаційно-методичні засади фінансового моніторингу ділової активності підприємства / Г. М. Сидоренко-Мельник // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2013. – № 11. – С. 372–376.
6. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
7. Яришко О. В. Фінансовий аналіз діяльності бюджетної організації / О. В. Яришко, Є. Ю. Ткаченко // Вісник Запорізького національного університету. – 2008. – № 1(3). – С. 372–376.
8. Дробот Н. М. Удосконалення фінансового планування в об'єднаннях бюджетних установ / Н. М. Дробот // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2009. – Вип. 142. – Частина 2. – С. 25–31.

References

1. Korobov, Mark. *Financial and Economic Analysis of the Enterprise Activity*. Kiev: Znannya, 2000. Print.
2. Wikipedia. Web. <<https://uk.wikipedia.org/wiki>>.
3. Kanunnikova, V. M., Polozova T. V, and O. M. Voskobjnyk. “The Essence of Financial Monitoring for the Enterprise Performance.” *Bulletin of economy transport and industry* 37 (2012): 194–197. Print.
4. Khalina, V. M. “The Concept of Financial Monitoring for the Enterprise.” *Bulletin of economy transport and industry* 42 (2013): 331–334. Print.
5. Sydorenko-Melnyk, G. M. “Organizational and Methodological Principles of Financial Monitoring of the Enterprise Business Activity.” *Businessinform* 11 (2013): 372–376. Print.
6. The Fiscal Code of Ukraine 18 June 2010. Web. <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>>.
7. Yaryshko, O. V. “Financial Analysis of the Budget Organization Performance.” *Bulletin Zaporizhzhya National University* 3 (2008): 372–376. Print.
8. Drobot, N. M. “Improving Financial Planning at Unions of Budget Institutions.” *Scientific Bulletin of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine* 142 (2009): 25–31. Print.

Рецензенти:

Зеліско І.М. – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів Національного університету біоресурсів і природокористування України;

Савчук В.К. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри статистики та економічного аналізу Національного університету біоресурсів і природокористування України.

УДК 664.061.5

ББК 65.290-2

Ноженко С.В.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СЦЕНАРІЇВ РОЗВИТКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Одеський національний економічний університет,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра економіки та управління національним господарством,
65082, м. Одеса, вул. Преображенська, 8,
тел.: (048) 723-32-56,

Анотація. Стаття присвячена актуальній темі – винайдення шляхів розвитку для підприємств олійно-жирової промисловості. Мета – виявлення особливостей формування сценаріїв розвитку для підприємств харчової промисловості. Обрана методика дозволила провести аналіз та оцінити стан функціонування підприємств. Результати полягають у розкритті переваг сценарного планування для винайдення шляхів розвитку підприємств. Новизна – в обґрунтуванні доцільності використання сценарного планування для розвитку підприємств олійно-жирової промисловості, розробки набору сценаріїв. Практична значущість зводиться до надання конкретних сценаріїв розвитку для підприємств олійно-жирової промисловості.

Ключові слова: сценарне планування, сценарії розвитку, підприємства, олійно-жирова промисловість, прогноз.

Nozhenko S. V.

FEATURES OF FORMATION SCENARIOS OF THE FOOD INDUSTRY

Odessa National Economic University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Economics and Management of National
Economy,
Preobrazhenska Str., 8, Odessa,
65082, Ukraine,
tel.: 048 7233256,
e-mail: k.eung@oneu.edu.ua

Abstract. The article is devoted to the topic – the invention of approaches to enterprise development oil and fat industry. The goal – to identify features of formation scenarios for the food industry. The chosen methodology allowed to analyze and evaluate the functioning of state enterprises. Results are discovering the benefits of scenario planning to find ways of business development. Novelty – a rationale for the use of scenario planning for enterprise development oil and fat industry, developing a set of scenarios. The practical significance – providing specific scenarios for enterprises of oil and fat industry.

Key words: scenario planning, scenario development, enterprise, oil and fat industry outlook.

Вступ. В умовах нестабільної ситуації вітчизняної економіки особливого значення набувають питання стратегічного управління, що надають можливість зробити оптимальний вибір серед існуючих варіантів розвитку окремих підприємств. Завдання стратегічного управління включають низку методів планування і прогнозування, до яких входить сценарний підхід, що відрізняється деталізованим аналізом та наявністю конкретних кількісних оцінок. Це сприяє якісному прогнозу й можливості побудови сценаріїв розвитку, що надзвичайно важливо для вітчизняних підприємств.

Наукові напрацювання, пов'язані з дослідженням сценарного планування, значно представлені зарубіжними авторами [3, 6, 7]. Вітчизняні фахівці останнім часом також вивчають підходи запровадження існуючих заходів до умов економіки України [1, 5]. Але широка розгалуженість розробок потребує конкретизації у дослідженнях та можливості надання конкретних рекомендацій підприємствам.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення особливостей формування сценаріїв розвитку для підприємств харчової промисловості. Для поставленої мети використовувались методи сценарного планування (для побудови сценаріїв розвитку),

статистичного аналізу (при оцінці підприємств), прогнозування (при складанні економічних прогнозів).

Результати. Особлива увага, що приділяється у науковій літературі використанню сценарного планування, акцентована та тому, що сценарії дозволяють будувати картини майбутнього підприємств із застосуванням вибірки доцільних варіантів. За допомогою розроблених сценаріїв простежуються ймовірні визначення потенціалу перспективного розвитку та виявляються можливості стратегічного планування, що реалізуються у конкретних стратегіях підприємств, відповідних до галузевої належності. В цілому, сценарний підхід дозволяє покращити конкурентну позицію підприємства та визначити напрямки забезпечення довготривалого розвитку з отриманням прибутку.

При сценарному підході фактично йдеться про пошук цілей і механізм цілепокладання. Виробках нових цілей і є побудова сценарію, як скоро підприємство стоїть перед конкретним вибором, перед потребою доленосних, базових нововведень. Дана сценарна методологія має суттєві переваги перед прогнозом, який також націлений на пошук нових ідей.

Процедура вибору при сценарному підході дає можливість повернення до початкових точок, станів чи стадій і, що надзвичайно важливо, дозволяє перехід з одного варіанта на інший, адже всі варіанти розглядаються як рівночасні.

Для подальших досліджень обрані підприємства харчової промисловості, дослідження яких набуває вагомості в зв'язку з орієнтацією країни на виробництво і реалізацію якісної продукції харчування, що має відповідати світовим стандартам. До найбільших компаній олійно-жирової галузі, що працюють в Україні, відносяться ГК «Кернел Груп», ЗАТ «АТ Каргілл», «Бунге Україна», ПГ «АТ Креатив», ПГ «ВіОйл», ВАТ «Миронівський завод з виготовлення круп і комбікормів», ТОВ «Агрокосм» та ін. [4]. Розгляд відповідних підприємств в Одеській області свідчить про їх значну питому вагу на ринку виробництва відповідної продукції та їх долю в економіці регіону (рис. 1).

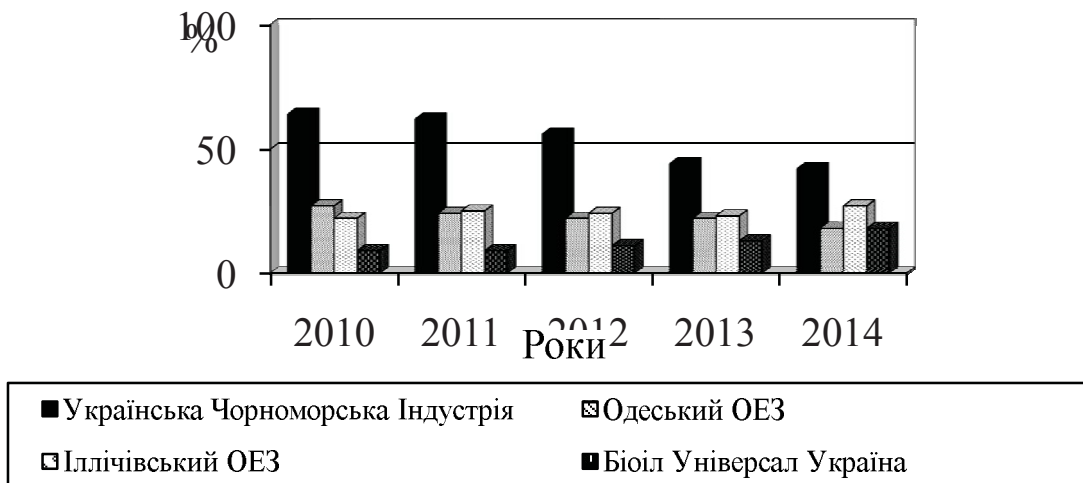

Рис. 1. Питома вага підприємств олійно-жирової галузі Одеської області на ринку виробництва продукції (джерело: складено автором за даними [4])

ТОВ «Українська Чорноморська Індустрія» (далі УЧІ) спеціалізується на виробництві нерафінованої та рафінованої олії і жирів; оптовій торгівлі продуктами та іншими видами оптової діяльності і входить до Kernel Group; ТОВ Одеський олійно-екстракційний завод виробляє нерафіновану та рафіновану олію і жири; ВАТ Іллічівський оліе-жиркомбінат спеціалізується на виробництві рафінованих і

нерафінованих олій і жирів; виробництві маргарину та аналогічних харчових жирів; «Біоіл Універсал Україна» (далі Біоіл) виробляє нерафіновану олію та жири.

Таблиця 1

Динаміка чистого прибутку підприємств, тис. грн.

Назва	Чистий прибуток, тис.грн.					2014 р. у % до 2010 р.
	Роки					
	2010	2011	2012	2013	2014	
УЧІ	11003	-850	2691	-2449	-2315	-21,0
Одеський ОЕЗ	-1981	12857	-1095	-14826	-15262	-770,0
Іллічівський ОЕЗ	-549	5882	1766	-1149	-1266	-230,6
Біоіл	2263	1408	89	515	1025	45,3

Джерело: побудовано автором на основі [8]

Дослідження ринку товарів підприємств свідчать про те, що підприємство Одеський ОЕЗ втрачає власні конкурентні позиції, пов'язані з появою новітніх суперників на ринку, що пропонують аналогічну, але високоякісну продукцію. Такі ж дослідження показали, що підприємству варто перейти на нову модель продукту з показниками властивості, що відповідають вимогам конкурентоспроможності. Негативна ситуація також спостерігається на підприємствах Української Чорноморської Індустрії та Іллічівському ОЕЗ.

Проведені результати аналізу фінансової стійкості свідчать про нестабільну ситуацію на підприємствах, що були досліджені.

Нами пропонуються типові сценарії для розвитку підприємств:

Сценарій А. Розвиток підприємств, що базуються на переробці власної сировини. Задачі цього сценарію полягають у тому, щоб розширити сферу виробництва при використанні унікальної сировинної бази власних ресурсів від переробки до випуску готової продукції. Стимулювати виробників на створення кластерів та інших структурно-виробничих об'єднань при зниженні податкового тиску, надання певних пільг для розвитку та інвестування під державні гарантії.

Сценарій Б. Розвиток нових напрямків підприємств з виходом на зовнішні ринки. Підприємства мають оволодіти новими підходами до ведення господарських діяльності – для цього потрібно виробляти продукцію за світовими стандартами і освоювати нові ринки збуту, розширяти кон'юнктуру.

Сценарій В. Розвиток інноваційно-активних підприємств, що володіють високим науково-технічним потенціалом та базою, а це при певних обставинах керівництва, створює умови для технологічного прориву на більш високі рівні.

Висновки. Таким чином, обґрунтована доцільність використання сценарного планування для перспективного розвитку підприємств олійно-жирової промисловості. Викреслена проблема ефективної реалізації сценарного підходу, що залежить в повній мірі від поставленої мети, обраних інструментів та параметрів і спрямована на рішення оптимальних задач прогнозування. Визначено, що сценарне планування націлено на складання набору сценаріїв, які покривають певний спектр можливостей функціонування підприємств і дозволяє домогтися значних результатів при складанні бізнес-планів та побудові прогнозів. Перспективи подальших досліджень охоплюють розробку моделі побудови сценаріїв та визначення економічної ефективності застосування сценарного підходу на конкретних підприємствах олійно-жирової промисловості.

1. Балджи М.Д. Застосування сценарного підходу для проведення прогностичних досліджень на підприємствах / М.Д. Балджи // Науковий вісник Ужгородського університету : зб. наук. пр. – Серія «Економіка». – Вип. 2(46). – 2015. – С. 161–165.
2. Балджи М., Ноженко С. Сценарное планирование структурных изменений в масложировой отрасли Украины / М. Балджи, С. Ноженко // Sustainable Development. – Брой 8. – май 2013. – С. 5–8.
3. Брециман Ф., Гетц И. Сценарное планирование возвращается и становится неотъемлемой частью эффективного корпоративного управления. [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://performance.ey.com/wpcontent/uploads/downloads/2011/08/Scenario-Planning4.pdf>.
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Кизим М.О., Гейман О.А. Сценарне моделювання розвитку соціально-економічних систем: напрямки, особливості та механізми / М.О. Кизим, О.А. Гейман // Регіональна економіка. – №4. – 2009. – С. 16–23.
6. Линдгрэн М., Бандхольд Х. Сценарное планирование. Связь между будущим и стратегией / М. Линдгрэн, Х. Бандхольд. Пер. с англ. Ильиной И. – М. : Олимп-Бизнес, 2009. – 256 с.
7. Мінцберг Г. Зліт і падіння стратегічного планування / Г. Мінцберг; пер. з англ. К. Сисоєвої. – К. : Вид-во О. Капусти, 2008. – 389 с.
8. Олійно-жирова галузь України. Показники роботи за 2014 рік та січень 2015 року // Інформаційно-аналітичний бюлетень олійно-жирової галузі України та Російської Федерації. – 2014. – №4(12) – 112 с.

References

1. Baldghi, M. “Application scenario approach for forecasting research in enterprises.” *Scientific Bulletin of the Uzhgorod University. Series “Economy”* 2 (46) (2015): 161-165. Print.
2. Baldghi, M., and S. Nozhenko “Stsenarnoe planirovaniye strukturykh izmeneniy v maslozhyrovoy otrasli Ukrainy” *Sustainable Development*. Breuil 8 May (2013): 5-8.
3. Brettzman, F., and I. Getz. “Scenario planning returns and becomes an integral part of good corporate governance”. Web. <<http://performance.ey.com/wpcontent/uploads/downloads/2011/08/Scenario-Planning4.pdf>>.
4. State Statistics Service of Ukraine. Web. <<http://www.ukrstat.gov.ua/>>.
5. Kizim, M., and O. Gaiman “Scenario modeling of socio-economic systems: Types, characteristics and mechanisms” *Regional Economics* 4 (2009): 16-23. Print.
6. Lyndhren M., and H. Bandhold. *Stsenarnoe planning. Between Communications and future strategy*. Moscow: Olympus-Business, 2009. Print.
7. Mintzberg, H. *Rise and Fall of Strategic Planning*. Kyiv: A. Kapusta Publishing House, 2008. Print.
8. “Oil and fat industry of Ukraine. Performance for 2014 and January 2015” *Infomatsiyno analytical bulletin oil and fat sector of Ukraine and the Russian Federation* 4 (2014). Print.

Рецензенти:

Балджи М.Д. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та управління національним господарством Одеського національного економічного університету;

Сментина Н.В. – кандидат економічних наук, доцент Одеського національного економічного університету.

УДК 337.71:330.33

ББК 65.9(4Укр)261.4

Жук О.І.

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ЯК СКЛADOVA УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

ДВНЗ “Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника”,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра управління та бізнес- адміністрування,